

Europos
Komisija

SU MAISTU BESILIEČIANČIOS MEDŽIAGOS

*Sveikata ir
maisto sauga*

Su maistu besiliečiančios medžiagos

Įvadas

Maistas gaminimo, apdorojimo, laikymo, taip pat ruošimo metu ar prieš galutinį vartojimą liečiasi su daugybe medžiagų ir gaminių. Tokios medžiagos ir gaminiai vadinami su maistu besiliečiančiomis medžiagomis. Tokių medžiagų pavyzdžiai gali būti maisto produktams gabenti naudojami konteineriai, maisto apdorojimo įrenginiai, pakavimo medžiagos, stalo ir virtuvės reikmenys. Tokios medžiagos turi būti pakankamai inertiškos, kad jų sudedamosios dalys nekeltų pavojaus žmonių sveikatai ar nepaveiktų maisto koky-

bės. Siekiant užtikrinti su maistu besiliečiančių medžiagų saugą ir palengvinti laisvą prekių judėjimą Europos Sąjungoje (ES) buvo patvirtinti įvairūs teisiniai reikalavimai ir įdiegtos kontrolės priemonės.

Daugiau informacijos apie su maistu besiliečiančias medžiagas galima rasti Europos Komisijos interneto svetainėje adresu http://ec.europa.eu/food/food/chemicalsafety/foodcontact/index_en.htm, įskaitant nuorodas į atitinkamus teisės aktus.

Teisės aktai

ES teisė nustato privalomas taisykles, kurių verslo operatoriai privalo laikytis. Tokios taisyklės gali būti bendro pobūdžio, t. y. taikomos visoms su maistu besiliečiančioms medžiagoms, arba taikomos tik konkrečioms medžiagoms. Jeigu konkrečių ES taisyklių nėra, ES teisę gali papildyti nacionaliniai valstybių narių teisės aktai.

Bendro pobūdžio teisės aktai

Reglamentas (EB) Nr. 1935/2004 nustato suderintą teisinę ES sistemą. Reglamentas nustato bendruosius visoms su maistu besiliečiančioms medžiagoms taikomus saugos ir inertiškumo principus.

Pagal Reglamente (EB) Nr. 1935/2004 įtvirtintus principus medžiagos negali:

- išskirti į maistą tokio sudedamųjų medžiagų kiekio, kuris keltų pavojų žmonių sveikatai;
- nepriimtina pakeisti maisto sudėties, skonio ar kvapo.

Be to, sistema nustato:

- specialias aktyviųjų ir išmaniųjų medžiagų (jos nėra inertiškos) naudojimo taisykles;

- galimybes taikyti papildomas ES priemonės konkrečioms medžiagoms (pvz., plastikinėms medžiagoms);
- medžiagų, naudojamų gaminant su maistu besiliečiančias medžiagas, saugos įvertinimo tvarką pasitelkiant [Europos maisto saugos tarnybą](#);
- ženklinimo, įskaitant naudojimą liečiančią nuorodą, taisykles (pavyzdžiui, kavos virimo aparatas, vyno butelis, sriubos šaukštas) arba pateikia simbolį;
- nurodo atitikties dokumentus ir atsekamumą.

Gera gamybos praktika

Reglamentas (EB) Nr. 2023/2006 užtikrina nuolatinį su maistu besiliečiančių medžiagų geros gamybos praktikos laikymąsi, reikalaujamas, kad:

- patalpos atitiktų paskirtį, o darbuotojai būtų gerai susipažinę su svarbiausiais gamybos etapais;
- patalpose būtų laikomos dokumentuotos kokybės užtikrinimo ir kokybės kontrolės sistemos;
- gamybos procesui būtų parenkamos tinkamos pradinės medžiagos, atsižvelgiant į galutinių gaminių saugos ir inertiškumo reikalavimus.

Geros gamybos taisyklės taikomos visiems gamybos etapams viso proceso metu, nors pradinių medžiagų gamybą reglamentuoja kiti teisės aktai.

Konkrečioms medžiagoms taikomi ES teisės aktai

Be bendro pobūdžio teisės aktų, tam tikroms su maistu besiliečiančioms medžiagoms, kaip antai keraminėms medžiagoms, regeneruotai celiuliozės plėvelei, plastikinėms medžiagoms (įskaitant perdirbtą plastiką), taip pat aktyvioms ir išmaniosioms medžiagoms, taikomi specialūs ES teisės aktai. Taip pat yra atskiros taisyklės, taikomos tam tikroms su maistu besiliečiančios medžiagoms gaminti naudojamiems pradinėms medžiagoms.

Išsamiausias teisės aktas yra ES reglamentas dėl plastikinių medžiagų ir gaminių, t. y. [Reglamentas \(ES\) Nr. 10/2011](#). Reglamente pateiktos taisyklės dėl plastikinių su maistu besiliečiančių medžiagų sudėties, įskaitant numatytą sudaryti plastikinių su maistu besiliečiančių medžiagų gamyboje leidžiamų naudoti cheminių medžiagų Sąjungos sąrašą. Reglamente kiekvienai cheminei medžiagai priskiriamas konkretus numeris.

Informavimas

Su maistu besiliečiančių medžiagų gamintojai taip pat privalo teikti išsamią informaciją apie saugų jų produktų naudojimą.

Tokia informacija turėtų būti skirta tolesniems naudotojams tiekimo grandinėje, siekiant užtikrinti tinkamą tarpinių medžiagų naudojimą ir, jeigu reikia, pateikiant nurodymus vartotojams apie saugų ir tinkamą gaminių naudojimą.

Reglamente Nr. 10/2011 nustatytos plastikinių medžiagų atitikties nustatymo taisyklės, specifikacijos ir tokių medžiagų naudojimo apribojimai. Vienas tokių apribojimų yra medžiagų išsiskyrimo ribinės vertės, kurios nustato didžiausius leidžiamus medžiagų išsiskyrimo į maisto produktus kiekius. Bendras iš plastikinės medžiagos į maistą išsiskiriančių medžiagų kiekis negali viršyti 60 mg/kg maisto.

Siekiant veiksmingiausiai išnaudoti išteklius, perdirbimas tampa vis dažniau taikomas gamyboje. Taip [Reglamente \(EB\) Nr. 282/2008](#) buvo nustatytos perdirbto plastiko medžiagoms taikomos taisyklės, atsižvelgiant į tai, kad jos gali būti užterštos nežinomomis medžiagomis.

Aktyviosios ir išmaniosios medžiagos pailgina supakuoto maisto laikymo laiką ir išsaugoja arba pagerina jo būklę iš maisto produktų ar jų aplinkos išskirdamos įvairias medžiagas arba jas absorbuodamos. Todėl šioms medžiagoms

netaikomos bendrosios Reglamente (EB) Nr. 1935/2004 nustatytos inertiškumo taisyklės.

Specialios [Reglamente \(EB\) Nr. 450/2009](#) nustatytos taisyklės taikomos konkrečioms atvejams, pvz.:

- medžiagų, kaip antai skystičio ir deguonies, absorbuojimas iš maisto produktų pakuotės vidaus;
- medžiagų, kaip antai konservantų, išsiskyrimas į maisto produktus;
- maisto produktų galiojimo pabaigos nurodymas išsiskiriant spalvos pokytį sukeliančioms medžiagoms priklausomai nuo laikymo trukmės ir temperatūros.

Turėtų būti sudarytas aktyviųjų ir išmaniųjų medžiagų gamybai naudoti leidžiamų medžiagų Sąjungos sąrašas.

Geriausias būdas informuoti tiekimo grandinės dalyvius – naudoti atitikties deklaracijas. Ženklinimas yra pagrindinė informacijos mažmenininkams ir vartotojams pateikimo priemonė.

Kad maisto produktai nebūtų užteršti išsiskiriančiomis medžiagomis, mažmenininkai ir vartotojai turėtų tinkamai laikytis naudojimo instrukcijų. Toks užteršimas gali būti nepastebimas, o naudoti medžiagas ne pagal paskirtį gali būti nesaugu.

Nacionaliniai konkrečioms medžiagoms taikomi teisės aktai

Jeigu nėra konkrečių ES teisės aktų, valstybės narės gali priimti ir taikyti nacionalines priemones. Pavyzdžiui, nėra konkrečių popieriui, kartonui, metalui, stiklui ar spauštuviniams dažams taikomų ES teisės aktų. Todėl kai kurios valstybės narės turi savo taisykles. [Apžvalgą](#) galima rasti Europos Komisijos interneto svetainėje.

Derinimas ir būsimieji teisės aktai

Šiuo metu Europos Komisija analizuoja sektoriaus tiekimo grandinę, susijusią su medžiagų, skirtų liestis su maistu, gamyba ir rinkodara. Taip pat Komisija renka informaciją apie nacionalinius teisės aktus, reglamentuojančius medžiagas, kurių atžvilgiu nėra priimtų konkrečių ES teisės aktų.

Remdamasi šios analizės rezultatais Europos Komisija įvertins esamos padėties veiksmingumą ir efektyvumą, įskaitant jos naudą, susijusią administracinę naštą ir verslo įmonių patiriamas sąnaudas. Taip pat bus atsižvelgta į galimus reguliavimo sistemų nenuoseklumus bei kliūtis tokioms medžiagoms ir gaminiams laisvai judėti ES rinkose. Remiantis analizės ataskaita bus toliau svarstoma, kokių veiksmų būtina imtis su maistu besiliečiančių medžiagų atžvilgiu ES ateityje, jeigu reikės.

Įgyvendinimas

Už atitiktis su maistu besiliečiančias medžiagas reglamentuojantiems teisės aktams užtikrinimą atsakingos valstybės narės. Kompetentingos valstybių narių institucijos tikrina su maistu besiliečiančių medžiagų gamintojų dokumentaciją, lankosi patalpose ir ima mėginius jose arba rinkos subjektuose, kad galėtų atlikti laboratorinius tyrimus. Valstybėse narėse kompetentingoms institucijoms padeda nacionalinės etaloninės laboratorijos (NEL), o Europos su maistu besiliečiančių medžiagų etaloninė laboratorija teikia mokslinę ir techninę pagalbą NEL.

Daugiau informacijos žr. „Su maistu besiliečiančios medžiagos“

Leidinių biuras

Europos Sąjungos
leidinių biuras, Liuksemburgas, 2015

© Europos Sąjunga, 2015
Leidžiama atgaminti nurodžius šaltinį.

Išspausdinta Liuksemburge

Print

ISBN 978-92-79-51884-3

doi:10.2875/832581

EW-04-15-665-LT-C

PDF

ISBN 978-92-79-51870-6

doi:10.2875/238131

EW-04-15-665-LT-N